

Pääkirjoitus

Teppo Eskelinen & Jukka Mäkinen

Poliittinen talous -lehti julkaisee historiansa toisen numeron. Uuden tieteellisen lehden näkyvyyden rakentuminen alan kotimaisena julkaisufoorumina vie aikaa, mutta jatkossa hanke etenee. Lehden ja sen taustalla olevan Poliittisen talouden tutkimuksen seuran olemassaolo tunnetaan jo ainakin yhteiskuntatieteilijöiden piirissä.

Ehkäpä poliittisen talouden tutkimuksen ja julkaisemisen suurimmat haasteet liittyvät tunnettuuden sijaan siihen, että tyypillinen käsitys taloudesta ja sen tutkimuksesta sulkevat näihin aloihin vihkiytymättömät helposti ulos ”talouspuheesta”. Poliittiselle taloudelle oleellista on estää tällaisten kynnysten nouseminen alalle. Tiedämme, että lehdellä on paljon potentiaalisia kirjoittajia eri tieteenalojen laitoksilla, mutta jotka omaksuvat helposti ajatuksen, että he eivät ole asiantuntijoita ”talousasioissa”. Toivomme, että jatkossa poliittisen talouden metodologinen moninaisuus ja talousasioiden kirjo pääsee lehdessä entistäkin paremmin esiin.

Lehti toki kehittyi Poliittisen talouden tutkimuksen seuran vanavedessä, ja seura elää hyvin kiinnostavia aikoja. Talouspoliittinen keskustelu on muuttumassa moniäänisemmäksi, muutoksen hitaudesta huolimatta. Myös vaatimukset monipuolisemman taloustieteen puolesta voimistuvat jatkuvasti. Suomessa nimenomaan Poliittisen talouden tutkimuksen seura on ollut aktiivinen näissä keskusteluissa. Matemaattista mallintamista korostava, automaattiseen tasapainon oletukseen perustuva ja taloudelliseen tehokkuuteen keskittyvä taloustiede ei auta ymmärtämään sitä rikasta yhteiskunnallista todellisuutta, joka ”talouden” käytäntöihin, saati talousinstituutioiden tulevaisuuteen, sisältyy.

Alun perin Poliittinen talous -lehteä suunniteltaessa päätettiin, että lehdessä voidaan julkaista artikkeleita myös englanniksi, sikäli kun ne ovat suomalaisen tutkimusseuran näkökulmasta relevantteja. Tähän mennessä kaikki julkaistut tekstit ovat kuitenkin olleet suomenkielisiä. Tulevissa lehdissä tätä on tarkoitus korjata.

Julkiseen keskusteluun poliittisen talouden aiheista on viime kuukausina noussut yksi suuri puheenaihe vakiintuneiden teemojen rinnalle: EU:n ja Yhdysvaltojen välinen vapaakauppasopimus TTIP. Kauppapolitiikkaa on viime vuodet edistetty pienin askelin ja melko näkymättömänä virkamies-toimintana, kun WTO-kierrokset ovat olleet jumissa. Nyt kauppapolitiikka on kuitenkin palannut julkiseen keskusteluun kertarysäyksellä, kun tiedot sopimusneuvotteluista tulivat julkisiksi.

TTIP on pakottanut pinnalle poliittisen talouden keskeiset kysymykset. Neuvottelujen kuuma peruna, investointisuoja, osuu demokratian ja yritysvallan suhteiden ytimeen. Kaikki esitykset sopimuksen hyödyistä osoittavat, miten mutkikasta ja poliittisesti relevanttia tällaisten hyötyjen arviointi on. Ylipääntensä uusklassisen taloustieteen vaikeus puhua sellaisista asioista kuin yritysvalta tai demokratia näkyy keskusteluissa selvästi. Onhan kauppaneuvotteluissa ennen kaikkea kyse kansainvälisen poliittisen talouden järjestyksestä. Jos julkinen keskustelu asiasta nojaa vain taloudellisesti mallinnettuun ”hyötyyn”, tilanne on demokratian ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta vakava.

TTIPin varjossa ja jonkinlaisena ”pikkuveljenä” on kulkenut toinen sopimus, CETA. CETA on EU:n ja Kanadan välinen kun taas TTIP:n osapuolena ovat siis EU ja Yhdysvallat. Näitä sopimuksia koskevat aika lailla samat haasteet, ja molempiin liittyvä prosessi monine hallinnollisine ja poliittisine kysymyksineen on ollut pahasti alituttu. Tämän lehden ensimmäinen artikkeli tarttuu tähän tutkimuskenttään. Marko Juutinen kirjoittaa CETA-sopimuksesta geenitiedon näkökulmasta. Juutinen kysyy, miten hallinta ja geenitiedon tuotantoon liittyvät puitteet näyttävät muuttuvan sopimuksen myötä. Juutinen arvioi, että asiaan sisältyy ongelmia, jotka eivät ole olleet julkisessa keskustelussa esillä.

Poliittisen talouden tutkijoille on selvää, että yhteiskunnan tutkimusta määrittävät vahvasti tutkimuksen institutionaaliset puitteet, ja paljon on puhuttu taloustieteen uudistamisesta ja taloustieteen laitosten metodologisesta kapeudesta. Tutkimusta ohjaa kuitenkin mitä suurimmassa määrin myös koko yliopistolaitoksen institutionaalinen rakenne ja luonne. Lehden toisessa artikkelissa Elias Altarriba käsittelee akateemisen julkaisutoiminnan inflaatiota. Altarriban yliopistokritiikin välineet tulevat talouden tutkimuksesta: artikkelissa kysytään, onko akateemiseen julkaisutoimintaan

muodostunut ”kupla”, jolla olisi samoja institutionaalisia ja psykologisia piirteitä kuin rahoitusmarkkinakuplilla.

Näiden tutkimusartikkelien lisäksi julkaisemme edellisen lehden tapaan katsausartikkeleita ja kirja-arvioita. Tämän lehden katsausartikkelien tontin muodostaa erikoisosio, jonka aiheena on laajasti työarvoteoria. Jussi Vähämäen ja Paula Rauhalan artikkelit käsittelevät sitä, miten marxilaisen tradition tulisi suhtautua työarvoteoriaan. Tätä teoriaa pidetään toisinaan marxilaisen lähestymistavan kovana ytimenä ja toisinaan taas uhrattavissa olevana oman aikansa teollisen kapitalismin kuvauksena. Vähämäki pyrkii osoittamaan, kuinka luotto muuttaa kapitalismin dynamiikkaa ja johtavaa ”arvolain kriisiin”. Rauhala puolestaan esittää, että arvoteoria on käyttökelpoinen myös tietotaloudessa.

Näiden artikkelien taustana on toukokuussa Itä-Suomen yliopistolla järjestetty seminaari. Tällaisten pienten kokonaisuuksien julkaiseminen sopii Poliittinen talous -lehdelle hyvin. Toivoisimme, että myös tulevaisuudessa voisimme julkaista erilaisten seminaarien pohjalta vastaavia teemasosioita. On myös merkillepantavaa, että marxilainen tutkimus on yksi heterodoksisen talousteorian selvästi nousevista suuntauksista maailmalla: konferenssit, journalit ja nuoremman polven tutkijoiden mielenkiinto suuntausta kohtaan ovat nousemassa. Tässä kohdin Suomi seuraa globaaleja trendejä. Marxilainen teoria on ohittamaton osa poliittisen talouden kenttää.

Poliittisen talouden toiminnot jatkuvat ensi vuonna aktiivisina. Lehestä on tarkoitus julkaista seuraava numero jo kesän korvilla.